

Adil Olma De?er Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Adil Olma De?er Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16245>

Özet

Adil Olma De?er Ölçe?i, 2019 y?l?nda Yusuf Y?ld?r?m taraf?ndan doktora tezi kapsam?nda geli?tirilm? öz bildirimli bir ölçektir. Ölçek, bireylerin ve özellikle ö?rencilerin **adil olma de?erine** yönelik alg?lar?n?, inançlar?n? ve bu de?ere attettikleri önemi ölçmek amacıyla tasarlanm??t?r. Ölçe?in geli?tirilme süreci, Aç?klay?c? Faktör Analizi (AFA) ve Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) ile titizlikle incelenmi?tir.

Yap?lan psikometrik analizler sonucunda, ba?lang?çtaki maddelerden elenerek son haline ula?an 15 maddelik ölçek, üç ana faktörlü bir yap? sergilemektedir: Evrensel Boyut, Toplumsal Boyut ve Bireysel Boyut. Ölçe?in geçerlili?i ve güvenilirli?i, kabul edilebilir düzeyde iyi uyum indeksleri ve yüksek iç tutarlı?k katsayılar? ile desteklenmektedir.

Anahtar Kelimeler

Adil Olma De?eri, De?erler E?itimi, Psikometrik Özellikler, Faktör Analizi, Yap? Geçerlili?i, Etkin Vatanda?lık.

Yazarlar

Yusuf YILDIRIM

Amaç

Adil Olma De?er Ölçe?i'nin temel amacı, bireylerin adil olma de?erine yönelik tutum ve davran?mlar?n? bilimsel olarak ölçmektir. Ölçek, özellikle okul d??? etkinlik temelli de?erler e?itimi programları'n?n ö?rencilerin etkin vatandaşlık de?erleri üzerindeki etkisini inceleyen akademik bir çal??manın parçası olarak geli?tirilm?tir.

Bu ölçek, e?itim ara?t?rmacılar?na ve uygulay?c?lara, uygulanan pedagojik yöntemlerin bireylerde adalet de?erini ne düzeyde geli?tirdi?ini de?erlendirmede standart, geçerli ve güvenilir bir araç sunmayı hedeflemektedir. Bu sayede, de?erler e?itiminin sonuçları objektif verilerle analiz edilebilmektedir.

Yap?

Ölçek, psikolojideki temel de?er kavramlarından biri olan **adil olma de?erini** ölçmektedir. Bu de?er, bireyin kendi haklarına ve başkalarının haklarına e?it ve tarafsız bir şekilde yaklaşma e?ilimini ifade eder. Ölçe?in kuramsal yap?s?, adalet kavramı'nın farklı yaşam alanlarındaki tezahürlerini yansıtacak şekilde üç ana boyutta ele alınm??t?r.

Bu boyutlar, adil olma de?erinin kapsamlı bir de?erlendirmesini sunar:

Evrensel Boyut: Küresel etik ilkeler, insan hakları ve genel ahlaki normlar çerçevesinde adaletin algılanması kapsar.

Toplumsal Boyut: Aile, okul ve toplum içindeki sosyal etkileşimlerde eşitlik, hakkaniyet ve kurallara uygunluk gibi unsurları de?erlendirir.

Bireysel Boyut: Kişinin kendine karşı dürüstlüğü, içsel adalet duygusu ve kişisel kararlarında tarafsızlık ilkesini ne ölçüde benimsediğini yansıtır.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla ilk olarak iç tutarlılık analizleri yapılmıştır. Madde-toplam korelasyonu düşük ç?kan 3 madde 26 maddelik ölçekten ç?karılarak 23 madde ile analizlere devam edilmiştir. Örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygunluğunu kontrol etmek amacıyla uygulanan Kaiser-Meyer Olkin (KMO) testi de?eri .81 olarak bulunmuştur; bu de?er, verinin faktör analizi için yüksek düzeyde uygun olduğunu göstermektedir. Barlett Küresellik Testi sonucu ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2= 1402.163$; $p<.01$).

Üç faktörlü yapı model uyumunu test etmek için uygulanan Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonuçları, modelin veriye iyi uyum sağladığını göstermiştir. Ki-kare de?erinin anlamlı olmasına rağmen ($\chi^2=178.70$, $sd=85$, $p=.000$), uyum indeksleri de?erleri incelenmiştir. Elde edilen uyum indeksleri (NFI=.90, IFI=.95, CFI=.95, GFI=.97, AGFI=.95, TLI=.94, RMSEA=.039 ve SRMR=.04) literatürde belirtilen iyi uyum düzeylerini karşılamaktadır. Özellikle RMSEA ve SRMR de?erlerinin düşük olması, modelin kabul edilebilir düzeyde yapısal geçerliliğe sahip olduğunu teyit etmektedir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik analizleri, iç tutarlılık, test yarılama yöntemi ve test-tekrar test kararlılığı üzerinden de?erlendirilmiştir. İç tutarlılık katsayısı olan **Cronbach Alpha** de?erleri, alt ölçekler bazında .62 ile .78 arasında değişmektedir. Bu de?erler, alt ölçeklerin genel olarak güvenilir sonuçlar verdiğini göstermektedir.

Uygulanan İki Yar? Testi (Split-Half) güvenilirlik katsayıları .71 ile .76 aralığında bulunmuştur. Ölçeğin zamana karşı kararlılığını gösteren Test-Tekrar Test güvenilirlik katsayısı ise .74 olarak hesaplanmıştır. Büyüköztürk (2006) tarafından belirtildiği gibi, kabul edilebilir bir güvenilirlik için katsayı de?erinin genellikle .70 üzerinde olması beklenir. Elde edilen bu katsayılar, Adil Olma De?er Ölçeği'nin tutarlı ve kararlı sonuçlar sağladığını doğrulamaktadır.

Faktör Analizi

Geçerlik analizlerinin bir parçası olarak gerçekleştirilen Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), ölçeğin nihai 15 maddelik yapısını ortaya çıkarmıştır. Faktör yükü düşük olan maddeler ağırlıklı olarak çıkarıldıktan sonra, öz-değerler ve grafikler incelenerek ölçeğin üç faktörlü bir yapıya sahip olduğuna karar verilmiştir.

Bu üç faktörlü yapı, toplam varyansın %39.25'ini açıklamaktadır. Varyansın dağılımı şöyledir: Birinci faktör (Evrensel Boyut) %21.25, ikinci faktör (Toplumsal Boyut) %10.05 ve Üçüncü faktör (Bireysel Boyut) %7.95'tir. Maddelerin faktör yükleri .30 ile .80 arasında değişmektedir. Faktör isimlendirmeleri, literatür ve kuramsal yapıya uygun olarak yapılmıştır.

Ölçekte yer alan 15 maddenin 12'si olumlu (pozitif) ifade, 3'ü ise tersine kodlanması gereken olumsuz (negatif) ifade içermektedir.

Araç Bilgileri

Test Type: Geliştirme

Format: 15 maddelik, 5'li Likert tipi derecelendirme ölçeği.

Language Available: Türkçe.

Population Group: Öğrenciler (Eğitim araştırmaları bağlamında geliştirilmiştir).

Age Group: Belirtilmemiştir (Doktora tezi bağlamında genellikle orta veya lise öğrencileri).

Population Details: Okul dışı etkinlik temelli değerler eğitimi programı katılımcıları üzerinde uygulanmıştır.

Test Methodology: Öz bildirim (Self-report) ölçeği.

Derecelendirme: 5 "Tamamen uygun", 4 "Uygun", 3 "Biraz uygun", 2 "Uygun değil", 1 "Hiç uygun değil".

Anahtar Kelimeler

Adil Olma, Değer Ölçeği, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), Eğitim Psikolojisi, Likert Ölçeği.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: yusufyildirimakademik@gmail.com

Correspondence Address: Sakarya Üniversitesi, Sakarya (Tez kaynağına göre)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, 2019 yılında Yusuf Yıldırım'ın doktora tezi kapsamında geliştirilmiş akademik bir araçtır. Ticari kullanım, izin ve güncel ücret şartları için doğrudan sorumlu yazar (Yusuf YILDIRIM) ile iletişime geçilmesi tavsiye edilmektedir. İletişim e-postası: yusufyildirimakademik@gmail.com.

Kaynaklar

Yıldırım, Y. (2019). *Okul dışı etkinlik temelli değerler eğitimi programının etkin vatandaşlık değerlerine etkisi* (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Büyüköztürk, Ş. (2006). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Adil Olma Değer Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek, toplamda 15 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin 12'si olumlu yönde, 3'ü ise tersine kodlanmasız gereken olumsuz yönde ifade edilmiştir. Ölçek maddeleri, üç faktörlü yapıyı yansıtmaktadır: Evrensel, Toplumsal ve Bireysel Boyut.

Ölçeğin orijinal PDF içeriği buradan indirilebilir: [adil-olma-değer-ölçeği-toad.pdf](#)